Број 245 У Новом Саду, у петак 29 октобра 1904. Година XXXIX.

Застава излази сваки дан два пута, а недељом, свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, у Новом Саду, на пијаци.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

Српско-словачки збор.

Кобни законски предлог, који је угарски министар просвете Берзевици поднео угарском сабору усталасао је силно не само српски народ већ и све немађарске народности Угарске. Сви они увиђају, да је, ако тај законски предлог постане и законом, одзвонило њиховом матерњем језику у народној школи одзвонило дакле умном и просветном развитку њихове деце. Сви они увиђају јасне последице тих предлога, а те су, да ако дете у школи не научи да говори мађарски, а оно нека не научи ништа. Увиђају, колико тај законски предлог дубоко вређа автономије појединих немађарских народа и колико се коси и самим т. з. државним основним законима. И Срби и Словаци, и Румуни и Немци, потпуно су дакле свесни, шта се смера с тим законским предлозима, па и ако се не боје помађаривања, а оно се боје ужасних последица, ако ти предлози постану и законом, боје се умног и душевног назатка и запуштености, своје деце.

И кад су свега тога свесни, је ли онда чудо, што су се кренули сви они без разлике, да учине све што могу и што се даје учинити, да ти законски предлози непостану никад законом. Та заједничка дужност: одбрана својих права и свог матерњег језика и доводи их у једно коло. Не само да сваки немађарски народ Угарске, појединце као јединица, учини све што може, већ и заједнички као једна целина да устану против тога.

И до сада је, на жалост, у овој нашој домовини долазило више пута до тога, да немађарске народности њене устану и заједнички у обрану својих народних права. Но то се збивало само тако, да су се прикупљали на збору, конгресу народносном преставници немађарских народности, доносили једну заједничку одлуку, заједнички дакле подизали својег гласа у одбрану својих права, својег напретка и својег народног обележја.

Данас, када им прети опасност понајвећа, када прети тако очигледна повреда не само њихове автономије већ и самих државних закона, пошли су још један корак даље. Неће само састати се преставници појединих немађарских народа, већ ће и сами ти народи одржати заједничке зборове. Доћи ће до народних зборова, српско словачких, румунско-словачких, немачко-румунских и т. д. Једном речи доћиће до заједничких зборова свију немађарских народа Угарске. Ти зборови ће бити најјаснији доказ колико је неправедно, неоправдано, незаконито ово што се хоће. Нема сумње да ће они бити од велика утицаја, јер ће и страном свету доказати, какова равноправност и једнакост грађанска влада у уставној Угарској. Биће и најбоља поука и по саме мађарске државнике, да су немађарски народи Угарске сложни сви као један да бране своје народно обележје, своја автономна и природна права и свој матерњи језик.

У недељу 7. (20.) новембра биће у словачком месту Петровцу близу Новог Сада, велики збор српског и словачког народа, да устане против речених законских предлога. На том збору говориће, колико нам је до сад познато словачки родољуб Ружјак, а од Срба Јаша Тошић. У том срезу Срби и Словаци јако су измешани и ми смо уверени, да ће тај заједнички збор оба ова братска народа, добро и посећен бити.

То је први заједнички збор немађарских народа Угарске, но као што рекосмо неће и несме остати само на томе, јер један је народ изгубио за навек само оно, чега се својевољно одрекао.

Поздрављамо српско-словачки збор у Петровцу, као претечу осталих и желимо му сретан заједнички рад и сретан успех.

Предлог

административног одбора бачког епархије бачке гледе законског предлога угарског министра просвете и црквених послова, а у ствари досадањих школских закона.

Административни одбор предлаже славној епархијској скупштини у ствари предлога о измени 38. законског чланка од 1868 године о јавној настави и 28. законског чланка од 1876. о школским властима, који је поднео преузвишени краљевско угарски министар просвете и црквених послова госп. др Алберт Берзевици угарском државном сабору, да донесе ову одлуку:

Ово епархијска скупштина из разлога, што овај законски предлог иде за тим да уништи стечена права цркве нам и школе у карловачкој митрополији у једном врло важном делу њеном, те да је у том стави ван законске снаге, јер многа одредба реченог законског предлога у очитој је противности са главним одредбама превишњег краљевског рескрипта из 1868. односно школске уредбе из 1872.

Из разлога што је речени законски предлог највећа повреда оних права и правица, које су нашој народној црквеној автономији прво привилегијама, а затим т. зв. оснивним државним законима за сва времена ујемчена, а та права и правице сачињавају кардинално т. ј. основно право наше цркве и народа нам.

Из разлога што речени законски предлог не само вређа нашу народно црквено школску автономију, не само да ју у многом понштује и излишном чини, већ се шта више коси и са духом сваке напредне наставе не водећи рачуна о култури свију народа отаџбине наше.

Ово епархијска скупштина решава да повери својем административном одбору да ову одлуку путем и начином како за добро нађе спроведе, т. ј. или да састави представку или да се представци високославног народно-школског савета односно високославног саборског одбора придружи.

Епархијска скупштина бачке епархије.

Данас, у четвртак, 28. октобра (10. новембра) била је ванредна седница епархијске скупштине бачке епархије. На дневном реду је био један једини предмет а то је познати нов законски предлог, који је угарски министар просвете поднео угарском сабору у ствари народних основних и средњих школа. Скупштина ова била је врло лепо посећена како од световних тако и од свештеничких чланова њених. Били су се искупили скоро сви скупштинари, а оно мало, који нису могли доћи, ти су махом извинили изостанак. Скупштина је једногласно усвојила предлог свога административног одбора, који је у име овога поднео кратким образложењем Коста Брадваровић, и који доносимо у овом броју у целости.

Епархијска скупштина бачка учинила је дакле оно што јој дужност налаже. — То ће учинити и друге епархије, а и све српске православне црквено школске општине.

Руско-јапански рат.

Са бојишта имамо да забележимо две важне вести. Прва је извештај из Петрограда, који ће за дуго расхладити усијане главе свију енглеских, јапанских и чивутских извештача са бојнога поља.

Десет је месеци како траје овај велики рат и још у првом месецу они су десет пута написали да Порт-Артур тек што није пао. Од својих првих извештаја па до последњих, они су Порт-Артур мало је рећи, већ стотину пута сахранили. Сада ће бар за неко време умукнути те лажи. Ваља да ће их бити стид, да баш у очи лажу Порт-Артур има 26 главних утврђења, жива су и здрава и налазе се у руским рукама. Ни једно главно утврђење нису Јапанци освојили. Кад год је било реч о каквом јапанском „освојењу форта“ ту је увек требало разумети какво привремено утврђење с поља, какав спољни насип и ров, удаљен неколико километара од правих утврђења, утврђене линије Порт Артура.

Друга важна вест је та, да ће ових дана руска црноморска флота проћи кроз Дарданеле, спојити се са руском балтичком флотом и удружена проћи кроз Суецки Канал и отиловити у Источну Азију. Мисли се, да ће Енглеска покушати да спречи пролазак црноморске флоте кроз Дардавеле, али ту је онда неизбежан рат између Русије и Енглеске. — Како ствари стоје, тешко да ће Енглеска смети заподенути кавгу са Русијом. Лепо је рекао наш народ: Лако је заподети кавгу, ал је тешко кавзи цевап дати.

Хоће ли Порт-Артур пасти?

Берлинском Тагблату“ дошла је са меродавне стране из Петрограда вест да су лажни сви они извештаји енглеских извештача, који су јављали, да су Јапанци освојили сва утврђења на источном и северном фронту пред Порт-Артуром.

У Порт-Артуру има 26 главних утврђења (фортова), који сачињавају као засебне тврђаве, и од тих 26 утврђења, Јапанци нису још ни једно утврђење (форт) освојили.

Јапанци су освојили једну спољашњу фортицу, која се зове Куропаткин, коју су Руси недавно привремено подигли. Ово привремено утврђење налази се на два километара удаљено од праве утврђене линије.

О каквом скором паду тврђаве не може се још говорити. Стесељ је добио тако рећи нова крила од како се балтичка флота кренула на бојно поље. Порт-Артур има изобиља муниције и хране до нове године.

Руска црноморска флота се креће.

Као што јављају „Дељи Мељу“, енглеско поморско звање добило је јуче извештај, да ће руска црноморска флота за неколико дана проћи кроз Дарданеле, да ће се ујединити са руском балтичком флотом и да ће заједно кроз Суецки Канал продужити пут за Источну Азију. Руси су у највећој тајности на острву Криту створили велико стоваришто за муницију и угаљ, где ће се црноморска флота снабдети са потребним материјалом. Мисли се, да ће Енглеска покушати, да спречи пролаз руске црноморске флоте код Дарданела.

Бродови руске добровољне флоте прошли кроз Дарданеле.

Из Цариграда јављају, да су два брода руске добровољне флоте „Тамбов“ и „Кијев“ прошли јуче кроз Дарданеле.

Руско-енглески спор.

Овај спор, који је постао због познатог догађаја код Хула, биће скоро приведен крају и решен мирним путем. Одбор, одређен да извиди ту ствар, састаће се ових дана у просторијама француског министарства иностраних послова у Париву, у истим просторијама, где се пре састала шпанско-американска конференција за склапање мира.

Писмо руског официра из Порт-Артура.

„Рускоје Слово“ доноси писмо храброг руског пуковника Семенова из Порт-Артура. Између осталога, он пише: Овде је и сваки проости војник

— јунак. Јапанци падају хиљадама. У сваком јуришу нападају као шашка, јуре напред, а за тренут ока, а ти видиш читава брда мртвих јапанских телеса. Јапанци су чудновати непријатељи, мудри, лукави, насртљиви. Рат против њих створиће преображај у ратничкој вештини. Не знамо, када ће нам доћи Куропаткин, али кад дође, ми ћемо се пробити одавде на непријатеља, а Куропаткин ће их напасти са севера. О предаји града ни речи не може бити. Хране имамо, не бојимо се глади. Муниције имамо доста. Здравље у војсци је ванредно добро. Обучени спавамо и чекамо непријатеља. Ако нам није најбоље, знамо да је и нашем противнику тешко. Држаћемо се, борићемо се и надамо се.

Седнице епархијских власти у Новом Саду.

Епархијска конзисторија сазвата је за среду, 3. (16.) новембра; епархијски школски одбор у четвртак, 4. (17.) новембра; а епархијски административни одбор у петак 5. (18.) новембра ове године. — Ова заседања важе за октобарски турнус.

Састанак руског и немачког цара.

Из Петрограда јављају, да ће се цар Никола убрзо састати са немачким царем Виљемом у Скјерњевици у Русији. У руским владиним круговима придодаје се овом састанку велики политички значај Цар Никола је изјавио, да жели, да се немачком цару спреми изванредан и најсрдачнији дочек.

Апоњи против измене саборског пословника.

Прошле среде држао је у угарском сабору вођа народне странке, гроф Апоњи свој говор, у којем је жестоко напао министра председника Тису и његов предлог за измену саборског пословника. Апоњи је нагласио, да је Тиса могао доћи за министра тако, што је дворска интрига оборила Села. Доказује да прво треба дати народу прилике, да може слободно бирати своје посланике, па кад му се та слобода осигура, онда нека Тиса поднесе предлог о измени саборског пословника, јер и у Енглеској се тек онда почело мислити на то, да се говор у сабору може донекле ограничити, кад је народ извојевао праву слободу избора посланика. Министар Тиса је споменуо, вели Апоњи, да ће он прибећи и сили, али нека зна, да ако он незаконитим путем спроведе измену пословног реда, да тај пословник неће бити законит. Краљева заклетва на устав не допушта оваке парламентарне атентате и насртаје.

На то довикује Угрон: „Иначе ћемо сви бити републиканци“.

Полоњи надовезује: „Постаће једна против-династичка странка“.

„Истина је, истина је!“ довикују посланици са левице.

Апоњи је наставио кад су се узвици утишали, и рекао: „Чврсто сам убеђен, да краљ неће потписати законе, који су незаконитим путем поотали“. Радиће свим силама против Тисиног незаконитог поступка.

Тиса после одмора одговорио, да протестује против тога, да се краљева личност уплиће у расправу. Рекао је још и то, да он што ради, ради из своје побуде, а не по заповести двора.

Расправа ће се наставити и има још много пријављених говорника.

„Поверљива особа“.

Шта је то „поверљива особа“, расветлила је донекле расправа, која је одржана пред краљевским судбеним столом у Митровици, против Ирижана. У Иригу је, на пр. супруга Стеве Дамјановића, јавила по свом кочијашу, да жандари треба да дођу; „поверљива је особа“ јавила, да је потлачен виноград Уроша Вујића; „поверљива је особа“ јавила, кога треба ухватити и затворити, и због тих и таких „поверљивих особа“ — пало је двоје мртвих, шесторо рањених, довучено пред суд 29 лица, осуђено њих 20, доведена војска у Ириг, намакнут ратни трошак, а штета око „умиривања“, истраге, осуде, одбране, дангубе (појединаца и сведока), премашила је без сумње 6 хиљада круна!... Наравно, те „поверљиве особе“ су толико силне, да жандар није хтео да послуша ни начелника иришког. И таких „поверљивих“ особа имала је и вештачки их подржавала покојна влада „реда, рада и законитости“ и предала их новој влади — која се хвали са „добротом и поштењем“. Тим „поверљивима“ није замерити, јер се они хране и тове, виде своју материјалну и моралну хасну, вуку чист приход из трговине, у коју ништа не улажу — а стара је ствар, да најпрљавији послови доносе велику чисту хасну! Случајно је један судија запитао и они који су слушали, изненадише се, јер су мислили да ће чути што до сада не чуше — али „тајна уредовања“ жандарског разбила је љубопитство!... Ми смо и до сада, у Хрватској и Славонији знали, да је прва дужност свију поштених грађана: мир и покорност, али нисмо знали, да ће анђели хранитељи тих грађанских врлина наставити и даље онај посао под окриљем „доброте и поштења“, који су терали у славу „рада, реда и законитости!“...

Ректор градачке технике против српске омладине.

Из Граца нам пишу: Српска академска омладина градачка је пре кратког времена одржала збор свој и донела резолуцију против познатог законског предлога угарског министра просвете Берзевицијa. Ректор технике градачке је увео ту резолуцију за разлог, да може скинути таблу Срба техничара са зида технике. Заиста ружна појава, да се свуд српској омладини стаје на пут, да сме подићи свој глас у одбрану своје народности и опстанка. Одржан збор свију Југословена, који су тај поступак ректора осудили.

Мачка за 24.000 круна.

У Лондону су женске из богаташких кругова, приредиле изложбу мачака. На изложби је било изложено 550 мачака. Било је и таких случајева, да је само једна жена изложила својих 26 мачака. Али је свима мачкама помрачила славу мачка неке грофице Децијес, која (мачка) се зове Фулмер Заида. Сопственица тражи за ту мачку само 24.000 круна. Мачки је сада девет година и до сада је на десет мачијих изложаба добила прву награду.

Несрећа у срећи.

Један чиновник у Буђеховици (у Чешкој), добио је на лозу угарске државне класне лутрије 40.000 круна. Али по што је куповина ових лозова забрањена у Чешкој, то је финансијска власт томе чиновнику одузела тај лов и још ће морати да плати велику глобу, што је купио лов, који је за Чешку забрањен.

Време.

Од 28. октобра можемо очекивати променљиво, ветровито, а на многим местима и кишу.

Брзојави „Застави“.

Стигли 28 октобра ноћу.

Народни збор у Вршцу.

Вршац. На збору силан народ из многих места. Око 4000 душа. Збор отворио др. Марко Ранчин, врло лепим јевгровитим говором За председника изабран др. Стева Јовановић (Панчев.), парох Јован Малуш (Вршац) Милан Георгијевић трговац (Перлез). Перовођа др. Стева Николајевић (Вршац). Реферисао др. Славко Милетић и поднео резолуцију, у којој се вели, да законски предлог угарск г министра просвете није донесен из просветних, него из политичких разлога. По томе предлогу може бити школа у којима учитељ не разуме језик ђака, а ђаци језик учитеља. — Таква би школа више личила на лудницу него на школу. — Српски народ из Угарске, вољан је да се бори са мађарским и свима другим народима Угарске, за што већу самосталност домовине. — Осуђује оне који заборављају ту велику задаћу и раују се, кад су добили право, да у рођеној кући подстичу борбу међу појединим народима. Збор одобрава представку автономних органа и закључује да умоли угарски сабор, да одбије предлог тај и донесе нов, који би стојао на висини модерне педагогије и штитио нашу, основним законима ујамчену културу, водио рачуна о нашој народно црквеној и школској автономији и био како у добро схваћеном интересу свију народа, тако и у добро схваћеном интересу наше миле домовине.

Говор дра Славка Милетића је бурно и одушевљено поздрављен. Говорили су још парох Малушев учитељ Мита Клицин и на захтевање збора Јаша Томић. Збор је успао сјајно, одушевљено. Брзојавно је поздрављен од српске, румунске и словачке омладине.

За тим је одржана епархијска скупштина вршачке епархије уз присуство многобројне мушке и женске публике. Реферисао је Љубомир Љотић и опширно и лепо образложио закључак. По њему епархијска скупштина поверава своме административном одбору да својим путем и начином, како за добро нађе, спроведе одлуку т ј. или да састави преставку, или да се преставци високославног народно-школског савета, односно високославног саборског одбора придружи.

Угарски сабор.

Будимпешта. После говора Хокова хтео је Тиса да одговори, али је Полоњи са великом галамом тражио такође да говори. Председник му не дозвољава. Опозиција тражи тајну седницу. Тиса изјављује: Браниће мо кућевни пословник, недамо да се ногама гази. Остаје при својем обећању за промену кућевног реда. На то се удаљује из сале и иде право краљу у аудијенцију. Владина странка бурно га поздравља. — Настаје тајна седница у којој опозиција пола сата лармa.

Будимпешта Срби посланици владине странке јуче су изнели Тиси и Берзевицију своју забринутост у погледу појединих одредаба у законским предлозима о школама. Сутра ће предати меморандум У понедељак ће Тиса поднети предлог, да се кућевни ред привремено пооштри. Истаћи ће се на дневни ред, да се седница не може закључити, док се дневни ред не утаначи — Очекује се седница, која ће трајати тридесет сати.

ПРОДАЈУ СЕ
7 КОШНИЦА ђерзонке
(американке Живановићеве) пуне и празне 10—15 комади. Због сеобе продају се под повољним условима. — Упитати у администрацији „Заставе“. I. 1102 1—3

ПРОДАЈА
● ШПЕЦЕРАЈСКЕ РАДЊЕ ●
Продајем кућу заједно са нови и врло лепи штелажи и целом робом, на главној улици. Радња је отворена од неколико месеци и врло је добро напредовала, али због направене смрти мога сина, продајем из слободне руке, и то по умереној цени. Обратити се чаља на
МИЛАНА ЧОКИЋА
I. 1074 1—3 у Карлову.

А 166. из 1904. г.

СТЕЧАЈ.

На основу решења епарх. скупштине дијецезе темишварске од 16. (29.) децембра 1902. бр. 10, расписује се стечај 1.) на место бележника епархијских власти темишварских са плаћом од 2400 К; 2) на место фискала исте епарх. власти са плаћом од 600 К; — дужности потоњих прописане су привр. уређењем епархија од 1871. год.; даље 3.) на место епарх. подбележника, као помоћника бележнику с плаћом од 1200 К; и 4.) на место протоколисте уједно и архивара с плаћом од 720 К.

Молитељи имају поднети путем потписане епархијске власти епархијској скупштини темишварској до 29. октобра (11. нов.) о. г. своје ваљано инструисане молбенице.

Епар. админ. одбор у Темишвару 22 октобра (4. нов.) 1904.

I. 1081 3—3 **Председништво.**

ШПЕЦЕРАЈСКА и ПАМУКА
ТРГОВИНА
ДУШАНА МИЛОВАНОВИЋА
у Тур Кањижи
потребује једног млађег спомоћника к ји одма може ступити. I. 1097 2—2

Само још неколико дана може се видети!
НА ХАНСКОМ ПЛАЦУ
ЈЕДИНИ
МЕХАНИЧКИ МУЗЕЈ
КАРЛА ШЕРА.
У истом се могу видети у животној величини слике од воска, које се покрећу. Неки део из садашњег а неки из прошлог времена.
Најновије што се може видети је
● РУСКО-ЈАПАНСКИ РАТ. ●
Улазна цена од особе 20 потура или 10 новчића. — Посетиоци добију и поклон.
За многобројну посету моли
Карло Шер
I. 1098 1—2 власник музеја.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Костантин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду